

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

Despre Teatrul «Național» al Capitalei românești

II.

V'am dat Teatrul; vi-l păziți
 Ca un îdcaș de Muse.
 IANCU VĂCĂRESCU.

Începuturile teatrului românesc sînt în legătură cu mișcarea de trezire națională, de avînt cultural care se ivește, se împuternicește și cîștigă izbînda între anii 1820 și 1860. Fruntașii prin naștere și prin situații ai Romînilor din principate înțelegeau pe atunci foarte bine care pot fi foloasele, care poate fi chemarea unui teatru. Ei aveau conștiință că se află într'o țară foarte înapoiată, în mijlocul unor oameni neatinși de binefacerile învățaturii, și simțiau în urma acestei constatări, nu dorința de a fugi, de a scăpa, de a se ascunde în bielșugul, în strălucirea altor neamuri, ci îndemnul poruncitor de a preface lucrurile de la noi, prin lungi și mari silințe desinteresate, în așa fel, încît ei înșii să nu mai aibă motive de durere și de rușine. Acei desprețuiți ișlicari și purtători de giubele înțelegeau foarte bine, în judecata lor practică și cu temeiu, că nu te închini către lumină furișîndu-te lîngă focul aprins de alții, ci scăpărînd cele d'întăiu scînteii în mijlocul întunerecului celui mai adînc.

Astfel, alătura cu Grecii de la noi, cari aveau acum scopurile lor naționale deosebite, au început a se face încercări de teatru, cu oameni de gust și de talent — ca în Ardealul de astăzi — prin casele boierimii. Mai târziu, în Țara-Românească, dacă nu în Moldova, a fost o societate pentru «teatrul național», Societatea Filarmonică, prin îngrijirea căreia s'a întemeiat o școală modestă care a dat însă actori cu meșteșug, cu destule cunoștinți (Eliade Rădulescu însuși era profesor de literatură, — fără plată, cred) și cu o nemărgenită trageră de inimă. Cu greș s'a căpătat apoi un teatru, și iarăși în București ceva mai curînd și mai bine decît dincolo, în Iași.

Teatrele acestea nu erau înființate numai pentru că și alte popoare au teatre. Ele nu erau înjghebate pentru a dovedi străinătății, care n'avea grija noastră, că simțem -- vezi bine! -- în același rînd cu popoarele de cultură ale lumii. Cei ce cheltuise muncă și dăruise bani pentru ca să se poată asculta cei d'întăiu actorii în roluri spuse românește, nu căutaseră a-și mai face un loc de petrecere, căci viața socială era foarte restrînsă și fiecare stătea serile mai mult acasă la dînsul, afară doar de jucătorii de cărți cari deprinseseră această plăcere a vieții de la consuli Europei și de la ofițerii Țarului. Actorii n'aveau nici-un fel de vanitate, și scriitorii, traducătorii nu se îndesau din lăcomie. Scopul tuturor era altul: să înalțe poporul lor prin acel gen de literatură care prinde pe om mai puternic, îl stăpînește mai deplin și e mai mult în măsură să-l preschimbe sufletul, prin acela care coboară slova din nou în viață și pune cuvîntul îndreptător, purificator pe buzele unor oameni cari trăiesc și impun astfel ilusia mîntuitoare. Vezi așa gîndiau înaintașii aceia cu anterie, scufii, papuci și prejudiții ai căpeteniilor României de astăzi.

Pentru a se atinge acest frumos scop de frăție omenească și națională, de îmbunătățire și îmbogățire a bietelor suflete nelămurite și grosolane, ei au ales, ca să le traducă singuri, -- ei, boierimea cea mare, dascălii cei mai învățați, oamenii cei mai cu greutate, cu autoritate și cu pricepere din vremea lor, -- au ales decî ce aveau mai bun, mai senin, mai armonios și mai ajutător de înaintare *literaturile nouă și vechi ale tuturor popoarelor*. Auziți numai ce s'a tălmăcit pentru «scena bucureșteană» între anii 1820 și 1840: *Hecuba* lui Euripid, care a ocupat una din cele d'întăiu represintații, Corneille (*Héraclius*), Racine (*Britannicus*), Molière («Prețioasele»), Voltaire (*Mahomet*), Florian, Beaumarchais, Scribe chiar: din italienește, o operă de Metastasio, tragedii, desăvirșite ca și cele antice, de Alfieri, de Monti, o comedie de Goldoni, tradusă de un profesor de drept: din nemțește, Schiller (*Kabale und Liebe*), și, firește, mai ales foarte popularul Kotzebue.

Se putea ca spectatorii unor astfel de represintații să nu se apropie pe încetul de acea nouă viață europeană spre care rîvniau, fără invidie și fără lingușire, patrioții cei adevărați ai acelei epoci? De sigur că nu. Până la bătrînețele lor, unii și-au adus aminte cu înduioșare de cîteva din lucrurile ce văzuseră și auziseră la teatrul românesc.

*

Am ajuns noi oare de atunci un popor într'adevăr cultivat? Am cucerit toate formele Europei moderne, ni li-am însușit fără nici-o lipsă, și am înaintat oare acum așa de mult, încît să stăpînim în

noi și sufletul care li corespunde și de unde, în chip firesc, ele au plecat? A răzbătut lumina în stratele adânci ale mulțimii? Iar în stratele superioare aflăm noi oameni cari să nu se deosebească întru nimic, în gândul și inima lor, de Apusenii către cari tindem?

Cred că nimeni n'ar putea să spuie că *da*. Din potrivă, în timpurile din urmă tot mai multe glasuri și tot mai calde sfătuiesc crearea *jiuții morale a neamului nostru*, de la care apoi vor pleca pe rînd, pentru a dăinuî, toate. Această creare nu poate fi zăbovită, supt cele mai mari pedepse, de îngenunchiare față de străini, de înlăturare chiar.

Deci la noi nu poate fi vorba de teatrul pentru petrecere, pentru uimirea ochilor prin toalete, pentru gîdilirea patimilor rele prin ghidușii nemernice, potrivite cu cine știe ce stricăciuni de vechiū oraș mare, pentru trecerea unei serî în risete, în glume proaste, în șopotiri la urechea vecinelor.

Sau așa ceva poate să înființeze — dacă-l îngăduie poliția — un negustor evreu sau grec, care înțelege să facă bani măgulindu-ni păcatele, de urmările cărora n'are pentru ce să-i pese. Dar Teatrul este al Statului. El nu este nici măcar al Curții, de și ar fi fost bine ca el să i se fi oferit pentru a se da astfel încă un prilej de amestecare a Casei domnitoare în viața culturală a poporului nostru, precum aceasta se face în vecinatatea noastră nemijlocită, la Viena, unde generații întregi de Vienesi au fost adine recunoscători dinastiei pentru că prin darul ei mărinimos au putut să se educe la unul din cele d'întăiu teatre ale lumii. Dar s'a făcut această greșală, care nu știu dacă se poate repara (să nu uităm că Regina a scris pentru teatru și că Prințesa României are un deosebit gust și în această privință). Teatrul e prin urmare al Statului, și în împrejurările de astăzi Statul trebuie să fie dascălul, pedagogul cel mare al unui neam întăriat. Cînd teatrul are un caracter oficial, — cu toată nevinovata ficțiune a «societății dramatice» —, el trebuie să fie astfel încît să facă parte, ca un capitol neapărat, din marele program al educației naționale.

Așa fiind, repertoriul instituției nu poate fi cules din piesele străine care au avut succes în ultimii ani sau în ultimele luni și care pentru viitor pot să nu însemne nimic. El trebuie alcătuit, cu o largă cunoștință literară și o cuminte judecată, din tot ce au mai bun literaturile lumii fără deosebire, de la Euripid până la Hauptmann, până la Cossa, până la Rostand, la Echegaray și la Ibsen. Nu cu sărituri, ci încet, sistematic, educativ. El trebuie alcătuit din acele lucruri foarte bune pe care le avem, dar le-am uitat, afară doar de... Răzvan și Vidra.

Se va zice : lumea nu va veni atunci la teatru. La început, poate că nu. Și anume fiindcă i-ați stricat. Pe urmă însă da, de sigur că da. Iar, dacă va fi un spor de cheltuială, Statul va plăti. N'are decît să înțerce cîțiva sugaci din partidele la putere. Sau, dacă nu poate, să lase teatrul în mîna particularilor, să deserteze cu totul de la o înaltă sarcină de cultură.

Acest sistem se aplică fără îndoială mai greu decît cel de astăzi. Și s'ar întreba cineva, unde se află omul pentru a-l aduce la îndeplinire, unde se află directorul reformei? Directorul cel necesar la teatru, și nu în viața politică năvălită și 'n teatru, e directorul *de scenă*. Iar marea misiune culturală de alegere, de pregătire pe românește a bucăților, de trezire în lumea scriitorilor a unui interes pentru teatru, o ar avea, în chip firesc, prin delegați ai lor, neplătiți, acele așezăminte care domnesc asupra culturii noastre generale sau pregătesc pe cea specială artistică : Academia Romîna, Universitatea, Conservatorul.

Le spun acestea aici fiindcă pare că ne aflăm într'o clipă de răzgîndire cînd realitățile practice de ieri încep să pară nebuții, iar utopiile «nebune» îndrumări cumiți pentru viitor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. IORGA.

PE BISTRIȚA

S'aruncă 'n spumă,
Și forfotesc năhlapii,
Izbiți de lespezi mari
Din adîncimea apii;

Dar răpede se întind,
Și, ca răpuși de muncă,
Alunecă și curg
Tăcuți pe linga luncă...

Și Bistrița de-acum
Călătorește lină, —
O pînză la 'nnălbit
Și dungă de lumină.

Departa s'a îngustat,
În albie se strînge,
Ajunge-o rază doar
Și gata-i a se stinge.

Pe cînd, tot coborînd
De-alaturile razii,
În umbră o cuprînd
Mesteacănii și brazii.

O. CARP.

NE-AM IUBIT DE COPILAȘI

În satul nostru revărsat pe lunca mănoasă a Argeșelului trăia de mult, într-o casă înaltă și spoită la toate zilele mari, nenea Tuțu Postelnicu'. Un om bondoc, grămădit supt încingătoarea chimirului cu șearpe. Român cum se cade de altfel, dar cu răul obiceiului de a se lega de oricine trecea pe drum, și mai ales de a spune că face mai mult decât îl tăia capul și-i îngăduiau puterile.

În zilele de vară se scula cu noaptea în cap, încăleca un cal roib, mic și spetit de greutatea ce trebuia să poarte în fugă pe spinare, și pornia în jos, până în valea lui Ion.

Cînd nu-l vedea nimeni, se întorcea îndărăt, lăsa calul mai în voie și, dacă îl întreba:

«Unde-ai fost, nea Tuțule?»,

răspunsul era totdeauna același:

«Am fost în Linie după niște oameni», cu toate că în ziua aceea el n'avea de ce să cheme oameni la lucru.

Era firea omului așa, de a se crede mereu în treabă, și, cînd nu încăleca roibul dimineața, atunci ieșea în capul sălii, își potrivira minile amîndouă în chip de trifort la gură, și striga de ridică satul în picioare:

— Măăă... fineee Petre, măă...!

În casă, lelița Frusina da zor în vremea asta cu dereticatul, mai drăcuia înfundat pentru te miri ce nimicuri, și era nevestă harnică, cu lăzi pline de trimbe de pinză și cu chilimuri pe pereți în toate casele, dar cam slobodă la gură, și îi plăcea să zică de toți și de toate cite ceva rău.

Amîndoi se înțelegeau bine, și aveau curtea plină de vite, magazia cu trei-patru buți pe căpățîii, povarnă la gîrlă, ogrăzi cu pruni pe mușcel, și tot stringeau într'una, neîncetat agonisiau pentru singura mîngiere a casei:
Leana.

Cît a fost ea mică, se ducea cu vițelii la ceair, aducea din holdă buruien pentru purcei și nu sta așa mult pe uliță. În casă, învăța războiul cu mă-sa și cusătura în rîuri mari și meșteșugii.

La școală a învățat cinci clase, și-i creștea inima leliței Frusina, cînd auzia pe fi-sa la examen spunînd tare poezii frumoase din cărți.

Dintre tovarășii de școală, Din al lui Napotă a plecat la Curtea-de-Argeș și a rămas acolo să se facă popă, iar Leana lui Tuțu a stat acasă să crească mai mare și să învețe să împletească singură coada pe spate.

După ce împlinise cincisprezece ani, la Paști Leana a ieșit la horă. Jocul se deslîdea la han cu lume multă, gătită de sărbătoare. Locul horei răminea la mijloc, și pe margini se făcea un ocol de privitori. În mijloc lăutarul ținea tactul și ducea cîntecul mai departe în sușul și în coborîrea arcușului.

Pe la amiază, Leana s'a gătit cu haine bune și scumpe, lucrate numai în mătăsuri. Beteala din altițe și fluturașii după ciupag străluciau în arunca-vile razelor de primăvară tînără. Vilnicul ales în fir galben făcea ape-ape pe

trupul mlădios, și betele potriveau strînsura mijlocului. Fata aceasta ieșită acum la joc era să fie o arătare nouă pentru hora satului.

Cînd a venit la han, nevestele mirate s'aun grăbit s'o întrebe de unde a luat cutare și cutare model de rîuri, ce strînsoare a pus la ie, și abia putea răspunde și ea și lelea Frusina multelor întrebări.

Cînd s'a făcut o horă mare, Anica, luată mai mult cu sila de alte surate îndrăznețe, s'a prins între fete, și o roșată i-a cuprins obrazul până în albul ochilor. Simția cum toată lumea se uită la ea; o ardea privirea atîtor ochi întrebători; cîteva clipe, n'a ridicat capul din pămînt. Cînd s'a uitat odată peste roata femeilor, care își dau cu cotul și se tot întrebaun cine știe ce, a simțit o ceață ușoară supt gene, și vedea și parcă nu vedea hora cu fetele și flăcăii.

Multe Dumineci s'a prins tot între fete. Cît curaj îți trebuie să desprinzi mina flăcăilor și să joci în voie între doi brazi frumoși, parcă nu ți-ar fi frică de nimeni!

Vremea a obișnuit-o cu jocul, și acum se prinde înaintea și joacă în han. cu coadele-i aurii pe spate, cu salba zăngănind în legănarea mișcărilor.

Tovarășul zilelor de școală a venit la Paști în uniformă, s'a uitat și el la joc, și a simțit o ușoară părere de rău că Leana a ieșit la horă, și acum e fată mare, iar el tot mic și neabăgat în seamă. Un băiețandru cu șapcă și cu haină neagră de seminar.

Din, după trei ani de învățatură bisericească, a trecut la seminarul din București să învețe «Exegesă», «Patrologie» și alte minunății, ca să poată face cum trebuie slujba leturghiei la biserică.

În vacanțele de Crăciun și de Paști era oprit de multe ori la internat. pentru cor. Dar era sigur de vacanța cea mare, care rămînea toată a lui, să privească în tihnă cum rostogolește Argeșelul undele plîngătoare peste pietrele vinete, colțuroase și albe.

Cîteva zile înainte de sfîrșitul examenului, cu o carte poștală vestia pe tat'-său. în ce zi o să plece, cu ce tren și cînd o să sosească în Mihăiești. La ziua hotărîtă, cu multe ceasuri înainte de sosirea trenului, tat'-său, nenea Gheorghe Napotă, cu gluga albă după gît, cu căciula cu fundul lat, căciula lui de zi mare și iarna și vara, cu opincile tălpuite, și mai ales cu nelipsita lui poftă de vorbă și de sfat, aștepta în gara scundacă din marginea pădurii și întreba la orice fluierare, dacă nu e ăsta trenul de la București «că... să vezi d-ta, azi trebuie să vie fi-mieū. Așa am primit scrisoare».

La vremea lui, trenul, micuțul tren anume făcut parcă pentru munte, străbătea, într'o dungă cenușie de fum des, prin frunzișul șuierător al unui colț de pădure, și se opria răsufînd greoiu și ostenit, dîndu-și jos povara saū încercînd alta pentru Cîmpulung.

În lumea care se da jos, un elev cu șapcă de seminar se căznea cu o legătură grea de cărți și premenele, și nenea Gheorghe Napotă puse bățul la subțioară și se îndreptă spre scara vagonului, de unde își văzuse împlinirea

spuselor scrisorii, pe care până mai adineauri o arătase până și macagiului din gară.

Pe drumul lung, neted și nisipos al văii Drăghiciului pornia amîndoi gîndindu-se în căldura zilei de vară, fiul la lumea de-acasă, pe care de-un an n'o mai văzuse, iar tatăl dîndu-și cu ideia cam cită carte o fi învățat până acum fiu-său și ce greu trebuie să fie de trăit în lumea aceia, de vreme ce și portul trebuie schimbat. Nenea Gheorghe mergea mai în urmă, și parcă nu-i venia să descoase de multe pe băiat, și nu știu cum, dar, de atîta vreme nevorbind cu el decît prin scrisori, îi venia greu acum în fața mustaților mijite, care împodobiau fața curată a băiatului de optsprezece ani impliniți la Drăgaică, să-l întrebe de una și de alta, și parcă i se înfășura limba și nu putea să-i zică «tu».

Drumul făcut de atîtea ori pe Scorțar la mal, se deschidea prin luminiș de pădure, cotia suișurile prea obositoare, se ridica șerpuiind peste colnice și, după puțină osteneală, în poiana din vîrf, supt fagii drepți și legăbindu-și crăcile la adierea vîntului, se opria și el și sta la îndoială încotro să apuce; atît de frumoase văi se arătau dincolo, cît putea străbate ochiul zarea.

Vin, cu șapca în mîină, să-și răcorească fruntea, urca greul drumului, și gîndul furat de vînt ajunsese acasă, și acum îi ridica în minte clipurile drăgălașe cu care se dezmierdase el în nopțile de neodihnă la seminar. O fi înverzît prundul girlei supt anin, s'o fi tinzînd pinze albe în bătaia soarelui, și frumos trebuie să se audă de departe șuietul șocului morii... Cățelul o fi știind și el că-i vine tovarășul de hoinăreală pe deal, și o fi bătînd nerăbdător cu laba în poartă, să vadă cine mai vine. Casa întregă se va fi schimbat de cînd n'a văzut-o!

Cînd a plecat în toamnă, holdele erau îngălbenite, și nu mai era iarbă cu flori pe livezi. Acum altfel e lumina soarelui, dar lui Din îi vine greu să întrebe pe tat'-său de oamenii din sat, că el ar vrea să știe mai întăi ce mai face Leana Postelnicului și cu cine a mai jucat. De lucruri de acestea nu poți întreba pe tata, și a cercetat cine a mai murit și dacă e porumbul frumos în lunci.

Acasă, poarta e tot cea veche și același e scîrțitul ei cu care te primește intrînd, aceiaș pomesteală pe prispă, acelaș zarzăn la fereastră, cu podoaba lui roșie acum, aceleași strate cu verdețuri în ocolul florilor sădite.

Cinele se uită mirat dintru'ntăi, mirîie printre dinți, parcă ar sta să se răpeadă și, la un sema cu mîina, începe să bată din coadă, se gudură, se încurecă în picioarele lui Din, își arată, în limba și pe înțelesul lui, cum poate, bucuria la venirea feciorului iubit al casei. Și această bucurie, mama lui, dasă de cîtiva ani pe patul morților, n'o mai simte sus în deal la cîmîtir, și nu-i mai iese în cale stingîndu-și în lacrimi dorul sufletului la venirea «școlarului» ei.

Sosise acasă într'o Joi, supt seară. Cînd a stat cu tat'-său și cu frații împrejurul mesei mici și rotunde, să îmbrace ceva, și-a adus aminte gălăgia colegilor din internat și zarva de farfurii ce-era acolo, cînd venia bursierii

la masă. A mai vorbit cu frații și a cerut fluierul, pe care îl cunoștea de mult și pe găurile căruia își încercase degetele în alte zile libere. Nenea Gheorghe Napotă îl păstra din tinerețe, și mai doinva câte-odată, când îl apucau gânduri de ducă.

În seara aceia, se lăsase o răcoreală plăcută din înaltul văzduhului și luna bătea luminos în ferestrele mici ale casei din marginea satului. Nenea Gheorghe își iea fluierul, îl drege în două, trei suflări, îi mai potrivește dopul, și pleacă afară. Pe piatra de la prispă, la tâlpița peste care treci în grădină, s'a așezat supt bătaia lunii, și a început o cântare duioasă. Trilurile se lăsau, când line din fluier, când ieșiau repezi și furioase în mișcarea de joc. În cîntecul lui cu ochii pierduți în liniștea albastră a serii, în farmecul cu care schimba degetele, în prelungirea lină a viersului se arăta parcă o viață întreagă a unui om, care și-a spus bucuriile traiului fluierului și tot cu el și-a alinat greutatea necazurilor.

Duminecă de dimineață, după ce a încercat puțin acasă glasul herucului, Din a plecat la biserică. Lumea pe drum se uita la el cu mirare, oamenii îi luaă înaintea cu „bună-dimineață”, ba, o nevastă mai cucernică a și venit să-î sărute mina.

Mergea Din mai mîndru pe drum la vale, și verișoara popii s'a brodit toc-mai atunci în poarta casei spre calea bisericii, și așa au pornit amîndoi. La casa Leanei, a aruncat ochii de-o parte și de alta și i s'a arătat o mișcare la geam, și apoi n'a mai văzut nimic, fiindcă era și lume multă aci, în poarta bisericii.

Multa se adunase și lumea să se roage în zi de sărbătoare. Clopotul suna în turlă, rar, de poleleu, și femeii cu mărâmi de borangic, cu găteală de zi mare intră pe poarta bisericii, pe supt umbra bradului din vremuri.

În încăperea prelungă păzită de sfinți în zugrăveală proaspătă, rînduită între rîndurile de străni, sfeșnicile innaltă o lumină palidă. Mai sus, spre înălțimea bolții se deslușește un fumul ușor de luminări.

Din înainteașă printre rîndurile de femeii, își face loc printre fețele tăcute ale oamenilor, se închină la iconostas și sărută crucea, cum știa de cînd venia la biserică cu mă-sa, și cînd îl ridica de subțiori pentru împlinirea închinării. Pe urmă se alătură de cîntărețul din dreapta, care cerceta o carte picată și cu legătura în scoarță de lemn, și zicea mai d'înainte începutul rugăciunii, a cărei întîndere căuta s'o rostescă în foile unse.

După predoslovie cea mare, cu începutul leturghiei, a dat răspuns vorbelor cîntate din altă ca dintr'un loc misterios, și-a mai stăpînit mișcarea glasului în urcările trăgănuate ale herucului, și în tăcerea adîncă a zidurilor și-a ascultat răsunetul prelung al vocii.

Soarele în prînzior trimite printre geamurile lungi ale bisericii raze stîcioase, care luminează pardoseala de piatră și se pierd pe albul șervetelor de la prinoase. După miruială, lumea iese veselă în drum, și Din, apucînd pe uliță în sus, se oprește la puț de sgomotul găleții. Leana îi iese cu plin cu

apă proaspătă, și, după ce-i mulțamește la «bună-ziua», îl întrebă, uitându-se drept în ochi: «Cînd ai venit?».

Din venia acum în sat, un flăcăiandru cu fața bălană, cu ochii limpezi și lucitori, cu o undă de mustață, care răsărise pe neștiute. În haina de școală strinsă pe corp, era parcă mai înalt, mergea drept pe drum la mal, și i se arăta frumos Leani, care lăsase donițele în poartă și-l petrecea cu ochii în albul uliții.

Spre amiază, hora încheiată la Lîmpede chiamă tineretul prin scăpărări de arcuș și dăngănit de cobză. Flăcăii joacă un briu. Leana se prinde înaintea, își îndoieste ușor picioarele în săltarea jocului, se simte mai în voie și joacă cu foc supt privirile oamenilor. La ocoluri, mai aruncă ochii la o parte, și parcă ar vrea să spuie elevului de seminar, crescut în învățatura celor sfinite, cît de bine e să joci la horă.

În Dumineca următoare, Din s'a îmbrăcat în hainele de-acasă, și, cum era ploaie, jocul se făcea în han. Aci, nu era lume așa multă, ale cărei priviri să-ți dogorească obrazii, și așa, după chemările verișoarei popii, și cu stăruința Leanei, noul flăcău tinerel s'a prins între ele la o horă, și i s'a părut de-odată că s'a scufundat dușumelile.

I se părea că e altul, flăcău mare de acum, care poate sta pe inserat cu fetele de vorbă la tâlpiță, supt urcarea domoală a cumpenii de la puț. Și Din, chemat la joc de două fete, cîntecul satului, se simțea ușor între ele, cînd a putut să-și lămurească gîndul. Se cobora ceva tainic în suflet și nespus de dulce; ceva din farmecul dezmierdării unui cîntec frumos auzit de departe.

Amîndouă fetele se întreceau să-l întrebe, cît stă p'acicî, cît mai are de învățat și dacă se poate sfinți în darul preoției așa de tînăr. Femeile pe scaune se uitaū mirate și se întrebaū între ele:

— Da', bine cumnată, joacă și popica ăl tînăr?

— E! Și cu d-ta. Da' de ce să nu joace, ce nu i-a venit vremea? Uite, țiu minte, că biată mă-sa a ieșit cu el la biserică după postul Sumpietrului; e opsprece anî în vara asta».

Sara pe întunec a pornit acasă, și la puțul de la Postelnicu', cînd a vrut să bea apă, un buchet de garioafe a căzut după sală drept în găleată, și de sus s'a auzit o ușoară pornire de rîs. Cînd a ridicat capul, Leana, răzimată de stîlpul sălii, îl întrebă încet:

«Te-ai speriat? Cine credeaî că e?»

A spus și el două, trei vorbe și a simțit o mișcare în suflet. Ceva din liniștea inserării îi înflora sîngele, și îl pornia pe gînduri noi și neînțelese pe de-aîntregul.

Printre plăcerile verii era și dusul la zmeură în valea Itului, în sărbătorii mai mici, cînd e rău de urs și de ciună.

Leana vestia fetele, și acasă la ea se adunaū toate. Și neveste după uliță porniaū în pădure, dar nelipsită era Olteanca, prin gura căreia trebuia să treacă orice vorbă care umbla prin sat.

Cu taina ei tare și nesfârșită, cu pofta ei de ris zgomotos, cu pițigăiala în glas, cînd vrea să te mîngîie, parcă o văd pe lelea Maria Olteanca vorbind prin eurte cu «Ghiță»... purcelul și căutînd să pătrundă înțelesul adînc al grohăitului.

Cînd sta sara la frecat de porumb cu Leana și cu ai casei, ea aducea vorba de Diniică al «ei» — ca rudă după al noulea neam — : că el se face popă și ce bine i-ar fi în casa lui Tuțu Postelnicu', în fața bisericii!

Faci doi pași și intri în slujbă Dumineca.

Planul acesta venia ca o adiere dulce în casă, și, în nopțile lungi de iarnă, Lelița Frusina îl torcea în minte, gîndindu-se cum ar fi, cînd ar vedea ea nevestele sărutînd mîna fie-sei, preoteasă.

Din știa de mersul la zmeură, și s'a dus cu Chelcea la păduricea de mes-tecenî în dealul Goargășului, pe unde era drumul în Lăstari; aș stat amîndoi la umbră și s'a'u făcut că se ridică la sosirea fetelor, așa ca să vadă de unde vine veselia care se auzia apropiîndu-se. Cei doi băieți de școală s'a'u amestecat în ceata culegătoarelor, și a'u mers cu toții.

Pe potecuța deschisă, vîntată puțin de soare, acoperită sus de ramurile unite ale copacilor vecini, se strecurau fetele cu tîrne la suptioară mai mult în adîncul pădurii. Păsările zburau grăbite prin ramuri verzi, și cite o veririță, cu mișcări răpezi, urca în fugă trunchiurile mari, și de sus din vîrfurile unei crăcute ce se îndoia supt greutate, privia speriată pe turburătorii mărteți liniștiți a copacilor uitați de topor. La luminișuri, se strecurau greu prin frunza deasă raze de soare, și în ceata drumetilor răsunau ici, colo crîmpeie de cîntece.

Culegătorii s'a'u împărțit pe la tufe, s'a'u depărtat răspletîndu-se în locuri neumblate prin mărăcinî și iarbă înaltă, și, cum s'a întîmplat, Din a rămas cu Leana să culegă în tîrnă bogatul rod roșu și frumos mirositor. Mai apoi a'u băgat de seamă că ei sînt singuri și împrejur stăpînește liniștea de ver-deață a codrului.

Amîndoi depărtați de lume, în mijlocul pădurei, în miros îmbătător de zmeură coaptă, în tăcerea întreruptă de fișit ușor, se simțiau schimbați, și cite n'ar fi dorit să-și spună în această clipă de neînțeleasă bucurie!

Acu... de la toamnă încolo, cînd mai vii?

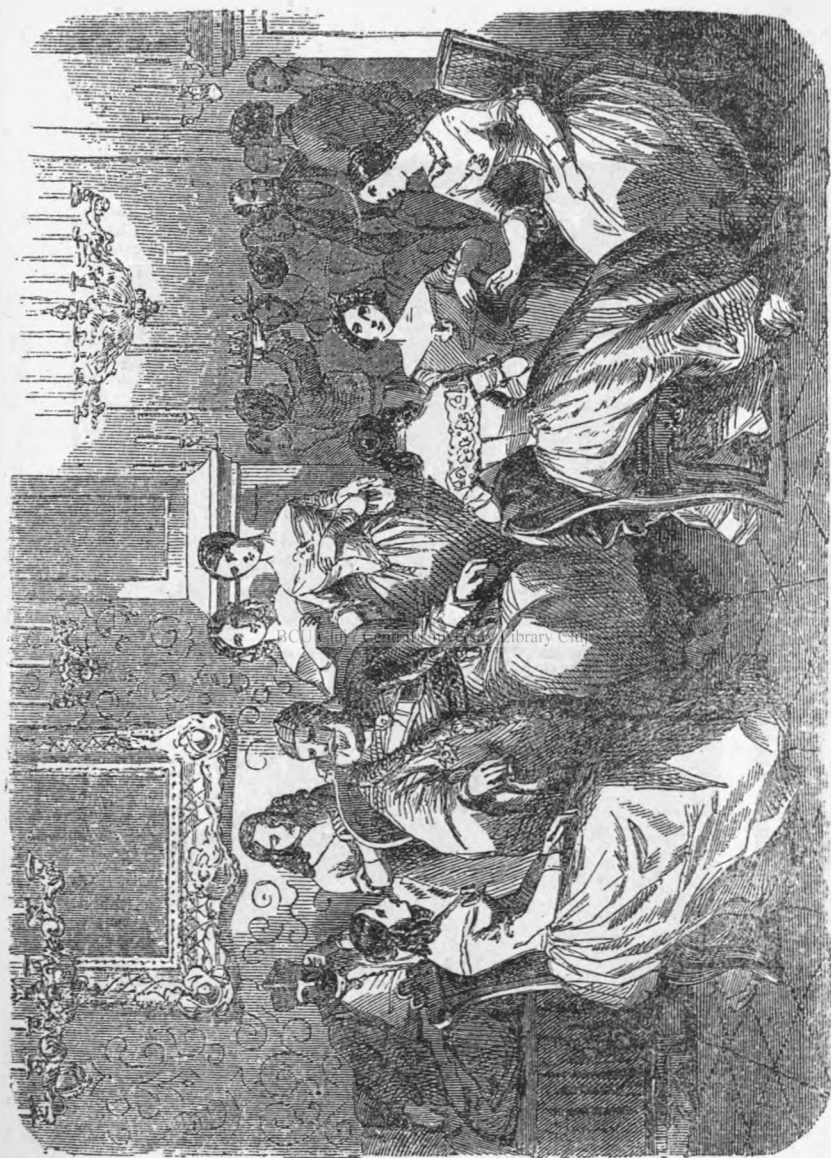
— «De, nu știu. Noi de la cor, trebuie să stăm acolo de sărbători, dar am să mă fac luntre și punte să viu de Crăciun.

— Ce rea e lumea! I-a spus mamiții ieri lelea Maria, că a aflat ea o vorbă în sat, că te-am luat cu de-asila la joc Duminecă, și acu n'o să te mai faci popă.

— Ia te uită! Vezi ce scornesc muierile, cînd n'a'u de lucru?

Amîndoi a'u tăcut, și își făceau de lucru cu migala culesului. Liniștea stăpînitoare era înfiorată cînd și cînd de un fișit prin frunzele anilor trecuți, și gușterii verzi ascultau o clipă pe foile late, și iar alergau în calea lor. Roiuri de musculițe jucau în lumină, și se arătau semne de ploae.

Petecul de cer, care se vedea și mai albastru printre virfurile fagilor înalți, începu să fie pătat de nori, cari alergau pe sus, zvirliți de vînturi din

SOAREA (SERATĂ) LA IOAN SANDU STURDZA VOEVOD (1822—8), ÎN IAȘI (după Doussault).

Supliment la „Stăruitorul”, anul V, No. 10.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN TIMPURILE VECHI: MARIA SA CONSULUL STRĂIN (după același).

Supliment la «Săptămânitorul», anul V, No. 10.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

răcoarea munților. Pădurea pornește un cîntec haiducesc în frunziș, furii de vînt izbesc măi stăruitor copacii, cari se leagănă la vîrfuri, trosnind amenințătorî.

Culegătorii noștri și-au adus aminte de adăpostul caselor, și s'au strîns cu toții pe deal, la surla acoperită cu paie, unde se aciolău pădurarii la vreme rea. Olteanca, ce-a făcut, ce-a dres, a venit în deal cu «copiii» ei odată, cu Din și cu Leana. Parcă măi trăia o tinereță, cînd vedea ea cum se împlinesc lucrurile chiar așa cum le legase de multă vreme. Dacă ai fi întreat-o atunci ce crede despre nuntă, și-ar fi răspuns răpede:

«Maică dragă, aia e lucru lesne, numai să 'ntermineze băiatu' școala».

Surla i-a adăpostit cum a putut și ea supt coperișul de paie pe cele patru furci. Pe d'asupra pica nu pica, dar pe de lături venea cîte o zvirilitură, să te facă bleoasc de apă.

În urmă soarele a înveselit iar pădurea rizătoare, păsările îngrozite au început iar ciripitul lor prin frunze, părăsind cuiburile. A început iar orchestra pădurii, condusă de neastîmpăratul gîlgîit de izvoare.

Fetele au sumes fotele, să nu se umple de noroiu pe potecă, au luat tîrnele pline de rodul roșu al pădurii și au pornit spre sat vesele, zglobii, scuturînd cîte o cracă plină de stropi, cîntînd, chiuînd, șuierînd din degete ca hoții de codru, alunecînd pe mîzgă, căzînd, stînd să-și adune zmeura vărșată, pornînd în fugă cîte două, trei pe unde vedeau locul albit de bureți pe supt copacii pădurii și grămădindu-se cu ei în mină spre Olteanca:

«Lele Mario! Țsta e d'ăi nebunî? Vezî să-l dai lui cutare.»

Pe suhat vitele pășteau în suflări grele iarba grasă, înaintau încet rupînd cu gura plină, și ridicau cîte odată capul, să vadă și ele, cine tulește pe coasta din spre pădure făcînd atîta zarvă.

(Va urmă.)

I. BOTENI.

APRIL

În glas au aiurări de liră,
Pe frunți — un răsărit de zori;
La șipot unde poposiră
S'au adunat privighetori...

Iar zeul dragosteî, April,
Din două guri făcea o floare
Și fiecare sărutare
O saluta din crengi c'un tril.

Visînd, cei doi îndrăgostiți
Tot repetau în suflet cîntul;
Țtunci din fundul văii vîntul,
Văzînd cit sînt de fericiți,

S'a strecurat în crengi tiptil,
Mișca un ram, zîmbia în soare,
Și-i îngropa supt colb de floare
C'un ris zburdalnic de copil.

P. CERNA.

PLIMBAREA POETULUI

(După V. Hugo).

Se plimbă 'ncet poetul pe cîmpuri, și admiră,
 Adoră, și ascultă cîntînd în el o liră;
 Și florile 'n grămadă cînd îl zăresc că vine,
 Și-acele ce-s mai roșii ca scumpele rubine,
 Și-acele ce-s podoaba umbritelor vâlcele,
 Și galbena crăiță, și micile-albăstrele.
 Își clatină în aer tîrcatele buchete,
 Și-apoi, simandicoase ca fetele cochete,
 Glumesc și răsfățate își zic ieșind din rînduri.
 — Uite-amorezul nostru cum trece dus pe gânduri —
 Și, plin în veci de soare, de voci, și umbre sure,
 Copaci, urieșii din junduri de pădure,
 Molizi retrași de lume ca niște albi sihaștri,
 Stejari nitași de zile, și teii, și jugastri,
 Și salcia 'nfrățită de-apururea cu riul
 Ca niște ulemale cînd trece 'ncet muștiul,
 Cu pletele zburlite și bărbi de iederi grele
 Pân' la pămînt se pleacă făcîndu-i temenele
 Privesc, ce dulce-î rîde pe frunte viitorul
 Și mu mură 'ntre dînșii: E el! e visătorul!

D. ANGHEL.

C H E M A R E

Noi toți sîntem copii primăverii,
 Chemații și aleșii fericirii,
 Noi toți sîntem copii primăverii,
 Îndrăgostiții cîntecelor serii
 Și robii dragi ai tainelor iubirii.

Avîntul, bucuria tinereții
 Ni-a deșteptat simțiri înălțătoare,
 Avîntul, bucuria tinereții
 A pus în gînd lumina frumuseții
 Și 'n sufletele noastre sîrbătoare;

Pe buze-a picurat cîntare nouă
 Și 'nflăcăratură dor al sărutării,
 Pe buze-a picurat cîntare nouă,
 În ochii dornici ai sclipirii rouă
 Și 'n brațe albe setea 'mbrățișării.

Iubita mea, e ceasul îndrăgirii,
 Căci bolta-î înstelată și senină;
 Să ne grăbim, e ceasul îndrăgirii,—
 Ne-așteaptă în potecile iubirii
 Norocul, visul, noaptea, luna plină.

CORNELIU MOLDOVANU.

O ZI DIN VIAȚA MEA ¹

Era o zi ploioasă și picloasă, o zi de toamnă, cu neguri sure, cu frunza ofilită, cu jalnicul freamăt al șuvoaielor turbure, cu trista vijitură a vînturilor care scuturau zbicita feregă și cotoarele golașe ale florilor de cîmp, — era o zi a lui Octobre, cînd de pe cerdacul hanului curățel la Bosancea salutăm soarele ce răsăria în cernita tăcere, întreruptă de ciripitul monoton și ascuțit al pasărilor de toamnă. Slaba și sarbăda rază n'a fost în stare să încălzească și să învie firea amorțită.

Întiași dată porniam în acea țară, mie străină și necunoscută. Și ziua plecării mele a fost așa de posomorită și neguroasă, încît mi s'a furișat în suflet fără voie o presimțire că și călătoria mea va fi tot astfel. Această presimțire goni din inima mea toată bucuria care mi-a fost pînă acuma o tovarășă credincioasă și nedespărțită în toate călătoriile. Ochiul meu, țintit cu ajutorul închipuirii în neagra depărtare, căuta în zadar privilegiștea și farmecul noutății, după care cu atita neliniște și zor aleargă sufletul în tinereță. Și, precum s'a ascuns orizontul întreg în cețele de toamnă ce mă încunjurau, tot așa s'a tăinuit și viitorul meu scaldat în lacrimi. Bagajul era acum gata, caii înhămați, vroiam să pornesc numai decît, dar nu m'am putut împotrivi rugilor stăpînei hanului, care nu mă lăsa să plec nemîncat și nebăut. Cînd ne-am așezat în sofrageria netedă, la o mesuță rotundă, în cercul cîtorva prieteni și slugi, tristețea făcu loc veseliei, iar cîntecul drăgălaș al gingașelor Moldovence, plin de melodie și duioșie :

«Cit mi-e urît» —

zis cu glasul drăguț și mlădios, fu pentru mine un viers fermecător ce mă răpia într'un plaiu necunoscut, plin de amintiri și poesie.

Istoria principatelor romine este o mare liniștită, din sinul căreia poetul ca un cufundător îndrăzneț poate scoate mărgăritare scumpe.

Din Bosancea am plecat purtîndu-mi în suflet răsunetul doinei acelea. După ce trecuserăm vr'o jumătate de poștă, ne-am pomenit în frumosul Tișăuți, un sâtișor la graniță, așezat pe o colină prăpăstioasă. Grănicerii păziau hotarul cu armele în mîni, iar la piciorul plaiului se rostogoliau cu zuzet talazurile Sucevei, despărțind Bucovina de Moldova. Cu roata în piedecă ne-am coborît drept în rîu, iar în mijlocul lui porunciu să ne oprim. Aruncăiu încă odată ochii asupra holdelor mănoase ale Bucovinei, pe care le însenina cu zimbetul său raza soarelui, răzbind și

¹ D. I. M. Zatlókiewicz ni comunică următoarele pagini despre Moldova dela 1827, scrise de Iesuitul P. Antonowicz, care a fost un însemnat poet al Poloniei n cea d'întăiu jumătate a secolului trecut.

gonind cețele ce învăliau bolta întinsă a cerului azuriu. Înaintea mea se prăvăliau mormanele negre ale norilor.

Privind în trecutul vieții noastre, vedem că icoana tinerețelor luminată de raza strălucitoare a inimii nevinovate, zîmbește veselă chiar printre lacrimi și neguri: dar viitorul ni e întunecat de norii amenințători, din cari cine știe de nu va scăpăra trăsnetul ascuns — și poate nu unul singur —, sfișindu-ne inimile.

Salutînd Moldova cu o salvă de pistol, am luat rămas-bun de la margemile patriei mele. Ecoul răspuse cu un suspin măhnit. Caii speriați săriră în zbor pe celalt țărîm al riului.

Treceam prin cîmpiile și izlazarile întinse, de nu le cuprindeai cu ochiul. Greierul cînta duios în miriștea înaltă, iar ici-colo se ridica din ciritișul măcieșului vre-o păsărică speriată. În depărtare se vedeau pascînd cirezile și turmele. Doina tristă a păstorilor răsuna prin văzduh cu jale: Din cînd în cînd dădeam de vre-un călăreț învălit într'o mantă roșie de lînă, care, privindu-ne mirat, își opria calul, ne măsură cu un ochi pătrunzător și pornia apoi mai departe. În golul cîmpiilor se iviau rar căsuțele împrăștiate, singuratece, purtînd semnul pustiului și nevoii. Vederea nevoii omenești în mijlocul unei firii așa de bogate ni pătrunde sufletul de durere.

După ce am trecut o cîmpie lungă și monotonă, priveliștea unui sat frumos, așezat pitoresc pe un deluleț, ni lumină gîndul posomorît.

Intrarăm într'însul pe un drum umbrît de copaci frumoși, trecînd podul de piatră de de-asupra pârîului care învîrtia cu mare zgomot roțile unei mori puse la stînga drumului. În partea dreaptă se ridica în mijlocul unei grădini orînduite cu gust un palat cu multe acarete, toate așezate cu o simetrie desăvîrșită. Îmbucurat de priveliștea aceea, m'am abătut la han spre a poposi.

În odaia mare a hanului pîlîia în cămin o flacăra veselă, legănată de vîntul ce se strecura prin geamurile sparte. M'am pus lingă soba încălzitoare, cătînd cu ochii spre societatea numeroasă ce era grămădită acolo. Acea societate asculta cu băgare de seamă pe un popă cu căutătura sălbatecă, cu barba lungă și neagră, care povestia românește, strigînd sus și tare. Cînd mă zări, popa întinse ulciorul cu vin vecinului său, ca să-mi facă cinste, iar el mă salută rusește. De la dînsul aflai că satul acela se chiamă Dumbrăveni.

De acolo merserăm mai departe pe un drum posomorît și monoton, într'una. Norii cerneau asupra-ni o lapoviță jilavă de toamnă. În desimea pădurii trecui pe lingă două crîșme cunoscute ca lăcașul haiducilor; scurta zi de toamnă se inclina tocmai spre apus, și asupra plaiului întreg se cobora amurgul. Negurile sumbre se prefăcură în umbre negre ca păcura, iar vîntul rece și pătrunzător vijia pe cîmpiile întinse. Aș-

teptam cu dor clipa în care era să mă pomenesc iarăși între oameni buni, unde, lângă prietenosul cămin al vetrei, aş putea da răgaz trupului şi sufletului ostenit de îndrăzneţa călătorie prin zonele închipuirii în care mă izbiau jalnicele năluci şi fantome. În sfârşit, mijind, se iviră din depărtare nişte licăriri nehotărîte, pe urmă se auzi şi lătratul cinilor, ba zăriiu cu bucurie şi zidurile albe, asemenea unor statuî de mormint, aşezate într'un cimitir negru.

Eraū Botoşanii.

Ploaia prinse a cădea şiroiū, în stropi mari cît boabele. Trăsura bălăcia surd prin străzile nepavate şi pustiite pe care le tăiau tremurînd dungile luminii izvorite din felinarele şi lămpile ce ardeau în dughenile deschise, luminînd negrele grămezi de case. Cupolele şi turlele bisericilor se desfăceau ascuţit în văzduhul neguros, ca nişte matahale de întunec. Caraula trimbiţă în tonuri prelungite oara a zecea după socoteala turcească. Auzind că trece cineva şuiierîndu-şi o doină, îl întrebaiū de otel.

— Otel? — repetă el uimit.

— Han! — spuseiū eū.

— Han, han... sint aici mai multe: turcesc, grecesc, românesc şi jidovesc.

— Du-mă la cel grecesc. Doar voiū putea avea răgaz acolo!

— Hanul Manueli este cel mai bun în oras.

— E departe?

— Ciţiva paşi de aici.

Şi ne duse printr'o hudiţă murdară, şi în curînd ne oprirăm înaintea unei clădiri lungi şi joase, prin ferestrele căreia se vedeau lumini ne-numărate. Larga poartă se deschise, zîngănind, şi chipul palid şi lung al stăpînului, cu un felinar a cărui lumină tresăria în adîncă mocirlă, mă duse printr'un coridor întunecat la odaia destinată mie pentru masul de noapte. Dar, spre trista mea uimire; mă pomeniū de-odată între patru părăi goi şi umezi: o gaură în zid, acoperită cu o băşică, slujia de fereastră; iar de-alungul păretelui era o scîndură, pironită de zid, acoperită cu o rogojină pe care stăpînul o numia covor. În sfârşit era acolo şi o mesuţă care se clătina în trei picioare.

— N'ai dumneata vre-o odaie mai bună? — îl întrebaiū pe stăpîn.

La întrebarea aceasta, pe faţa lui se zugrăvi uimirea, şi el îmi zise cu un zîmbet ironic:

— O odaie mai bună nu se află în toţi Botoşanii.

Pe semne minţia Grecul, cel pntîn așa mi se părea, dar, neavînd nădejde să capăt un adăpost mai bun, am poruncit să mi se aducă bagajele, şi am intrat în sala de ospătărie.

(Va urmă.)

P. ANTONOWICZ
(tradus din originalul polon
de I. M. Zubokiewicz.)

M A M A

Sfios, ca o credință sfântă,
Cînd focu-și tremură lin para
Prin casă, și cînd agonia
Îndurerat și-o 'ntinde seara,
Ca 'n tînguirea unui cîntec
Din depărtări un glas mă chiamă:
La gura sobei stînd pe gînduri
Atunci te văd, blajină mamă.

Rupînd vrăjmașul vâl de chinuri,
Pornești la drum zorînd spre mine,
Drept călăuz'avînd doar noaptea
În preajma ta pe căi străine.
Pe dibuite bați la ușă
Și 'ntrebî de steaua mea de patimi:
Ce ți-au spus, maică, gospodarii,
De-ți ștergi frumoșii ochi de la-
[crimi?...]

O rugă glasul tău înșină,
Smerit, ca-n noaptea de'nviere, —
Pentru feciorul dus în lume
Cerșînd odihnă și putere.
Și te 'nfiorî ca 'n fața sfîntei,
Cînd raza cerului, slăvită,
Ușor te mîngîie pe frunte
Simțîndu-ți inima 'ncălzită.

Tirziu de tot, de vlagă stinsă,
Cu fața sarbădă și trasă,
Abia mai licărînd privirea-ți,
Te 'ntoarce gîndul iar acasă.
Pe vatră focul moare; umbre,
Jucînd, întunecă pereții, —
În așternutul de cenușă
Pustiî ți-adoarme rostul vieții.

Și-atît de amar ți-e plînsul, mamă,
Înrourînd aripa frîntă
A sfîntului tău vis ce-acuma
Luptînd cu moartea se frămîntă, —
Și-atît de mult îndurerate
Sînt, mamă, buzele ce-odată,
Mi-au legănat cu dulci povețe
Copilăria mea curată, —

Că din prisosul zbcuciumării
Și-al patimilor tale grele,
Un nor întunecă năprasnic
Întreaga țînt'a vieții mele,
Și-mi spulberă seninul zării
Și flacăra din piept păgînă,
Lăsîndu-mă pustiî și singur,
Robit în lanțuri de țărînă.

O, mamă, mamă, 'nchide ochii,
Și-adoarme-ți lacrima și gîndul, —
Întînsul spațiu de lumină
Să-l simt din nou cutreierîndu-l.
La copilașii mici din fașă
Privirea mea să se coboare,
S'aștern pe fața lor visarea
De bărbății fulgerătoare.

Și cînd, cu vremea, frunți mărețe
Din zori porni-vor să zimbească
Făcînd în clocotiri de doină
Străbunul sînge să zbcucnească,
Nehina toată de pe-ogoare
Menită 'n gemete s'apună,
Va ispăși păcatul rasei,
Vîrte scurmată de furtună.

Și-atunci, ursita mea'nplinită
Văzînd-o 'n rodul muncii mele,
Nălțînd la ceruri imnuri sfînte
Vrăjite 'n razele de stele, —
În fața ta, blajină mamă,
Pleca-voiu fruntea spre'nchinare:
Un neam întreg să preamărească
Slăvita-ți binecuvîntare !..

C R O N I C Ă

În «Manuscrisele de la Bisericană și Rîșca», d. Al. Lăpădatu dă catalogul descriptiv, întovărășit de un foarte mare număr de lămuriri ajutătoare, care cuprind aproape tot ce se poate afla de folos, al manuscriptelor ce s'au găsit de curind în cele două mănăstiri moldovenești pomenite în titlu. Acest catalog va fi de ajutor celui care va voi să completeze cunoștințele de până acum asupra literaturii românești în veacul al XVIII-lea. D. Lăpădatu a fixat chiar un scriitor nou, pe Mihalcea Diacul, ce-și zicea pe latinește — ca unul ce era Oltean din vremea stăpînirii austriace — *Litteratus* sau *Litterati*. Logofătul de taină Mihalcea a tradus din grecește predicile lui Efrem Sirianul, «Comoara lui Damaschin» și a dat supt titlul de «Chita florilor» sau «Pita florilor» (*Anthologion, Florilegium*) multe povestiri mici, culese în cursul ceterilor sale.

*

Pe sara de 10 Mart se anunță o conferință francesă pe care nu știu cine o va ținea despre tunelul Muntelui Cenis. Ateneul n'a fost întemeiat pentru a se ținea cuvîntări în limbă străine, ci pentru învățatura pe românește a poporului român. Decî oamenii cu judecată și cu simț vor înțelege că n'au ce căuta la Ateneu în această sară. Iar, dacă tinerimea noastră ar crede în neam cît crede tinerimea Ungurilor, ea ar veni în număr mare pentru a cere conferențiarului acelaia să vorbească românește sau să cedeze cuvîntul... proiecțiunilor mari și bogate care se anunță.

*

D. sub-locotenent Vulovici, care strînge într'un volumaș de versuri intitulat «Vitejești» încercările sale literare de până acum, e un tînăr inimos, cu foarte bune sentimente, mai dispus să cînte datoria și jertfa oștirii decît amintirile de iubiri fluturatece care ar putea ispiti la cîntec, pentru colegi și pentru o mică societate de cunosători, pe alții. Ca unul ce a cetit pe scriitorii mai noi — aceasta se simte și în inspirația și în tonul și chiar în metrica și stilul unor bucăți —, d. Vulovici are o limbă ușoară, mlădioasă, de sigur bună. În cele cîteva poesii ce s'au tipărit în această revistă chiar, este mișcare, avînt, putere de a strînge emoție în cîteva cuvinte sau întorsături de vers; este chiar și un netăgăduit talent de a chema lucruri duioase și nelămurite într'o gamă de altfel cunoscută. În cîrticică, menită unei întinse răspîndiri în oaste, mai sînt vre-o două-trei pagini care pot sta lîngă acelea pe care le-am dat aici. Sînt altele care se pot ceti. Sînt multe însă foarte banale, în care nu e nici destulă căldură, nici destulă suflare pentru a învia lungul vers moliiu, solemn, al odelor și al dedicațiilor, care pare că a mai îmbătrînit încă de la Alecsandri încoace. N'ar crede cineva că aceste elaborate, făcute de sigur cu tragere de inimă, cu multă sinceritate și oarecare răbdare, aū același autor ca și legendele ostașilor morți sau chemarea la

arme care s'a cetit de puțin timp pe aceste pagini. E ușor să se afe explicația. D. Vulovicî n'a cetit încă destul, n'a legat încă de sufletul său cele cetite, nu și-a format încă un gust. Toate lucruri pe care le *poate* face și e dator să le facă și față de îndemănarea poetică cu care e dăruit și care prin stăruință, prin alegere, prin muncă și bună socoteală poate ajunge un talent. D-sa să nu uite că astfel de sentimente cer o haină de tot potrivită pentru a nu putea fi ridiculizate, dintr'un motiv său din altul.

*

În «Analele Academiei» d. G. Murnu, poetul, care e și un elenist bine pregătit, dă traducerea părților din cronicarul bizantin Nichita Akominatos din Chone, care privesc pe Vlahii, pe Arominii din Balcani și vestita lor răscoală împotriva Bizanțului, din care a ieșit apoi încă o Împărăție bulgărească. D. Murnu a vrut să îmbrace spusele acestui cronicar, revoltător de falș și de împoțononat în stilul său, în limba bătrînească a scriitorilor romini de letopisește: întru citva și pe alocurea a izbutit; de sigur că putea izbuti însă și mai bine. Se va ceti cu plăcere cele cîteva pagini limpezi și liniștite în care traducătorul lui Akominatos a pus la îndemîna cetitorului român noțiunile trebuitoare despre desfășurarea istoriografiei bizantine și despre viața politică la Bizanț în epoca răscoalei. D. Murnu, elev al profesorului Krumbacher, știe bine lucrările acestuia, de unde-și culege informația. Nu se poate cere ca ea să plece din cercetări personale. Rare ori însă am văzut o prescurtare făcută mai fericit decît aceasta.

Păcat numai că întimpinăm greșeli de tipar așa de mari ca Ieodor, pentru *Teodor*, ba chiar «moțologie» pentru *mitologie*.

*

D. D. A. Sturdza traduce, supț titlul: «L'Activité de l'Académie roumaine de 1884 à 1905», trei din ultimele sale rapoarte de secretar al Academiei. Cartea fiind menită pentru străini, cred că ar fi trebuit ca informația să fie *prelucrată* ca pentru dinșii, cari, în forma în care o capătă aici, nu vor putea folosi prea mult.

*

Prin bogăția și felurimea informației, prin interesul chestiilor tratate, ca și prin caracterul ales al formei și elocvența doveditoare a unor articole de fond, «Tovărășia», revista economică pe care o scoate la Inidoara (Hunedoara) d. Vasile Osvadă, se așează între cele mai bune ziare ale noastre. A început la 1-iulianuar și iese la cite zece zile.

*

O veste bună sosește din Bucovina supț forma unui apel iscălit de mulți oameni cunoscuți și cu garanție. În acea țerișoară de slugarnică închinare la o singură cultură străină și de interese răslețe ale claselor sociale, se simte diu fericire iarăși nevoia unei societăți de cultură pentru popor. Noua societate e concepută într'un chip cu mult mai larg decît cele vechi, care aveau în vedere numai un scop mărgenit, oricît de folositor ar fi fost el pentru o localitate sau pentru un număr de tineri fără mijloace la învățătură. Ea vrea

să alcătuiască și să răspîndească în popor cărți de îndrumare scrise ușor, să trezească iarăși bibliotecă în sate, să dea țăranimii și claselor modeste petreceri cuviincioase, să răspîndească știința prin conferințe pe înțeles și să organizeze expoziții economice.

Și-a luat numele de «Luceafărul Bucovinei», pe care dorim a-l ceti adese ori în știri despre faptele societății. Se răspîndesc și liste de subscripție. E o faptă bună și frumoasă pentru oamenii cu avere și cu simțiri nobile să trimeată prinusul lor la societatea «Luceafărul Bucovinei» din Cernăuți. *Una din listele de subscripție se află și la această revistă.*

*

Am primit cel d'întăiu nr. din seria nouă (anul al IV-lea) a «Musei Romine», revista musicală a compositorului Iacob Murășanu din Blaj. El cuprinde bucăți religioase, profane și poporane.

*

«Foaia diecesană din Caransebeș dă, în n-1 ei de la 26 Februar, scrisoarea de felicitare a Mitropolitului Primat din România către episcopul Nicolae Popea. Semnalăm această rară dovadă de legături între clerul românesc din Regat și acela de peste hotare. Cînd alții întăresc tot mai mult sentimente de solidaritate care aū cel mai mare preț și cea mai înaltă menire, clerul... zăbovește.

*

N-1 4 din «Luceafărul» vine cu o poezie de Goga — un duios «răvaș de-acasă» —, cu un câpitol din «Mara» lui Slavici, care se va tipări în curînd, ni se spune (părți le cunoaștem de mult, din «Vatra»). D. Ciura măi dă o povestire din viața de student. La ilustrații se vād splendide reprăduceră de săpături în lemn ale poporului din părțile sibiene.

*

În «Jahrbücher» ale lui Vollmüller, d. Sextil Pușcariu dă, fără gînd la prieteni și la neprieteni, la relații folositoare sau nefolositoare în viață — păcatul cel mare al celor de aici din Regat — un întins buletin asupra literaturii românești de acum doi ani.

N. IORGA.

*

În *Zeitschrift für österreichische Volkskunde* (Viena) anul XI, 1905, pp. 125—8, tipărește Elias Weslowski un mic articol despre unele «Obiceiuri de Paști la Romîni din Carpații Bucovinei», dînd ca ilustrații trei ouă roșii, foarte frumos înflorite. E vorba în articol de postul mare, de procedura văpsirii ouălor de Paști (cu credințele legate de acest obicei), de obiceiurile din noaptea Învierii, și în genere de credințele și datinile în legătură cu serbătorile Paștilor. Informațiile sint exacte și expunerea, clară.

*

În *Annales de Géographie*, anul XV, 1906, p. 9 și urm., dă D. Aëtöff o scurtă expunere a împrejurărilor etnografice și lingvistice din Rusia, după datele recensimîntului din 1897. Iată ce aflăm despre Romîni (p.

14): «Rasa latină e represintată aproape exclusiv prin *Moldo-Valahii* cari, în număr de 1.121.669, locuiesc mai ales în Basarabia (920.919). Ei se află de asemenea în Podolia (județele Balta și Olgopol), în guvernămintele Cherson (județele Ananev, Elisavetgrad și Tiraspol) și Ecaterinoslav (județele Ecaterinoslav și Bahmut), și în Taurida (județul Berdiansc). În Polonia, nu-s decît 5.223, dintre cari 5.212 bărbați. În *Caucasia*, există colonii moldovene în provincia Cuban, județul Temriuc și în guvernămîntul Mării Negre, cu o populație totală de 6.293 de suflete (în *Caucasia* întregă 7.232). Va să zică de atîta amar de ani de cînd momesc pe Moldoveni «înlăuntru» cu povești de pămînturi ieftine, de abia la 7.232 de coloniști s'a ajuns! La urma revistei e anexată o hartă etnografică a Rusiei.

V. P.

DIŢ TAINA NOPTII

*Surîzînd, din bolta clară
Stelele spre mine cată; —
Mai sînină-î parcă raza
Ce-mî trimit de astă-dată.*

*Or fi vrînd să-mî însenine
Sufletul. Dar poate oare
Muritor să prindă gîndul
Stelelor nemuritoare?..*

*Totuși o gîndire veșnic
Licărirea lor ascunde:
Solii iubirilor noi sîntem,
Unde ți-î, iubita, unde?*

E. CIUCHI.

CUGETĂRI

E vrednic de luare aminte că omul nu pomenește că e om decît pentru a-și îndreptăți păcatele.

*

Cele mai multe adevăruri sînt *gătite* pentru a fi date la masa cuiva. Adevărul crud îl spun numai cei mai proști și cei mai mari dintre oameni.

*

Ce-ți pasă că în fund cutare-ți frămîntă o caricatură din tina în care el e plămădit?

X.

RĂSPUNSURI

Mefisto. Călărași. — Asta nu, dar să mai vedem.

Țiculescu, învățător. — Sint din Industan. I-au adus Tatarii pe la 1250.